

Ruská politika ve sféře národní bezpečnosti

Obecně povědomí považuje dnes jak Rusko, tak ruskou armádu, za beznadějně zaostalé a neschopné, což více méně potvrzují vojenské porážky v Afghánistánu a Čečensku. Zdání ale často klame. I přes obrovský nedostatek finančních prostředků a špatnou situaci ozbrojených sil je stále vyvíjen značný počet sofistikovaných zbraní. Strategická poloha země ležící na dvou kontinentech spolu s nerostným bohatstvím a vlivem na své ještě méně rozvinuté sousedy dává Rusku možnost dominovat ve dvou ze tří nejrozvinutějších oblastech světa - východní Asii a západní Evropě. Rusko je v každém případě faktorem, který nelze ve světové politice pominout. Jaké jsou ruské národní zájmy, co si samo o sobě myslí, jakou vnitřní a mezinárodní politiku bude sledovat a proč, na to nabízí odpověď příspěvek bývalého ministra vnitra Ruské federace a náměstka předsedy vlády generála Anatolie Kulikova, který byl převzat z časopisu European Security 3/97. Není bez zajímavosti, že generál Kulikov od února do května 1995 velel ruským intervenčním jednotkám v Čečensku.

Při určování národních zájmů a cílů by měla být dána priorita odhadu geopolitických faktorů. Objektivní vyhodnocení dostupných zdrojů státu, který sleduje své zájmy, přispívá uvedení požadavků a kapacit do rovnováhy a zabezpečuje řádnou orientaci státu ve světovém společenství. Za současné geopolitické situace je možné vybudovat realistickou zahraniční i domácí politiku zajišťování národní bezpečnosti. Národní bezpečnost zahrnuje ochranu životních zájmů jednotlivce, společnosti a státu proti širokému spektru vnějších a vnitřních hrozeb, které se svou povahou liší.

Sovětský svaz byl vytvořen a vybudován jako mnohonárodní stát na základě ideologie, která kladla stát nad jednotlivce a národ. Proto se pojem „národní bezpečnost“, na rozdíl od většiny jiných zemí světa, v SSSR příliš nepoužíval.

V současnosti používání pojmu „národní bezpečnost“ v Rusku odpovídá realitě. Spočívá na objektivní skutečnosti, že světové společenství funguje jako systém národních států. Mnoho států, které jsou stejně jako Rusko mnohonárodní, používá v této souvislosti pojem „státní bezpečnost“. V Rusku se ale termín „národní bezpečnost“ užívá i za situace existence národů a národnostních skupin v jednom státě, a tak, do určité míry, se liší od významu tohoto pojmu, než jej užívají státy zahrnující jen jeden národ.

Ruská „národní bezpečnost“ se skládá ze tří základních složek: zájmů, ohrožení a ochrany proti nim. Národní bezpečnostní strategie je nejvyšším výrazem vyjádření prostředků obrany země a ochrany národních zájmů. Tím, že tvoří integrální systém, zahrnuje v sobě i další formy státní strategie.

Než přejdeme k rozboru vnitřních ohrožení a domácí politice ve sféře národní bezpečnosti, je vhodné se krátce zmínit o tom, jak je v Rusku hodnocena celková geopolitická situace, protože toto hodnocení zásadně ovlivňuje vnitrovládní aspekty národní bezpečnostní strategie.

Geopolitická charakteristika změn na euroasijském kontinentě po roce 1991

Rád bych zde předložil tezi, možná mylnou a spornou, ale která vyplynula z mnoha diskusí s ruskými občany, kteří se nezabývají ani vědou, ani politikou, kteří pracují, vychovávají děti, prostě žijí. Laik povědomě cítí, že tragédie v Čečensku, Ingušsku, severní a jižní Osetii, Tádžikistánu, Gruzii, Abcházii, Moldově, v oblasti za Dněstrem, Ázejbardžánu, Arménii a Náhorním Karabachu jsou způsobeny zničením ruského státu s tisíciletou historií.

Podle odhadu odborníků až 60 procent potíží, které prodělávají bývalé sovětské republiky, je způsobeno přetrháním vztahů vzájemné spolupráce, která byla v bývalém SSSR těsnější než v zemích evropského společenství. Jestliže přidáme omezení osobních, přátelských a rodinných vztahů, je jasné, že získaná „nezávislost“ znamená horší životní podmínky pro každého. To se týče podmínek každodenního života. Zhoršující se životní úroveň, snižování ekonomického potenciálu, vzrůst sociálního napětí na značně velkém území, zabraňují, abychom se na tyto probíhající události dívali jako na pokrok lidské historie.

Vysoké tempo změn v Rusku, kvalitativní změny ve společnosti, absence výsledků příznivých pro lidské bytí nás vedou k závěru, že rozpad Sovětského svazu se stal aktem „geopolitické katastrofy“. Jak výstižně napsaly jedny izraelské noviny: „Zlo komunismu bylo poraženo ještě horším zlem.“

V důsledku zhroutení Sovětského svazu se Rusko ocitlo v úplně nové geopolitické situaci. Vzhledem k velikosti území Rusko zůstává největší zemí na světě (17 milionů čtverečních kilometrů), ale co se týče populace, zaujímá až šesté místo za Čínou, Indií, Spojenými státy, Indonézií a Brazílií.

Tři vnější geopolitické pásma okolo Ruska se rozpadly. První, nejvzdálenější pásmo zahrnovalo rozvojové země pod sovětským vlivem v Africe, Asii a Kubu. Druhé pásmo bylo tvořeno řadou socialistických zemí východní Evropy. A třetí, vnitřní pásmo představovaly bývalé sovětské republiky. V něm vznikla enkláva (kaliningradská oblast) oddělená od Ruska Běloruskem a Litvou.

Mezi Ruskem a Západem existuje dvojitá „bezpečnostní zóna“, nárazníkové pásmo skládající se z bývalých socialistických států (Polska, České republiky, Slovenska, Maďarska, Rumunska, Bulharska, nových nezávislých států: Běloruska, Ukrajiny, Moldovy, Lotyšska, Litvy a Estonska). Přes tuto dvojitou překážku procházejí pozemní a námořní komunikace. Rusko získalo „nové sousedy“, se kterými musí navázat nové vztahy.

Geopolitické změny představují ztrátu přístupu k moři, velkých námořních přístavů, obilnic, rekreačních a lázeňských středisek. Evropské Rusko dnes tvoří čtvrtinu ruského území a 70 procent jeho populace. Rusko se stává stále severnější a kontinentálnější zemí, jako kdyby bylo vystrčeno do nejvzdálenější části Euroasie. Vzrůstá zaměření na kapitálově náročné, průmyslové konzumní zboží. Skvěle vypracovaný systém obrany, který zabezpečoval ruské hranice, se hroutí. V současnosti asijsko-pacifická oblast se také rychle mění, a to ne ve prospěch Ruska. Podstata spočívá v tom, že „rovnováha sil a zájmů“ je tvořena „čtyřúhelníkem“: Rusko, Čína, Japonsko a Spojené státy, což je také proti ruským zájmům. Důsledky a trvání takové změny geopolitické situace Ruska je těžké předvídat. Ruská nevýhodná pozice může trvat ne deset let, ale možná navždy.

Místo uvedených značných ztrát byly nabídnuty ideje „společného evropského domu“, „integrace do světového společenství“, tj. připojení se ke světové civilizaci, coby primátu hodnot společných všemu lidstvu. Všechny tyto ideje jsou ale vnímány ruským obyvatelstvem jen jako mýty, a to jak mezi odpůrci, tak největšími zastánci ekonomické reformy, protože nepřinášejí požadované výsledky. Pro srovnání: ještě v r. 1992 se hrubý národní produkt Ruska rovnal HNP Francie, která má třetinu ruské populace.

Od státu zaměřeného ven, který se zabýval organizováním vnějšího světa, se Rusko změnilo ve stát zaměřený na sebe. Rozsah a povaha domácích problémů, kterým čelí Rusko, nenechává nikoho na pochybách, že tento stav potrvá ještě dlouho. Rozpad Sovětského svazu spadl v jedno s rychlým pádem ruské zahraniční politiky, ekonomiky a vojenské síly na světové aréně. Pouze díky vlastnictví jaderných zbraní může být Rusko v současné době stavěno na roveň svým bývalým partnerům, vzhledem k stále rychle narůstajícímu ekonomickému a technologickému nepoměru.

Prezidenti USA a Ruska v Camp Davidu v r. 1992 sice vyhlásili, že je nezbytné podnikat společné akce na udržování vojenské a strategické stability ve světě, ale je zřejmé, že světová bezpečnost bude závislá na té mocnosti, která bude mít vyspělejší ekonomiku a technologii, vyšší životní úroveň, ekologicky čistší životní prostředí a nejmodernější ozbrojené síly. Za těchto podmínek má Rusko jen dvě možnosti: buď se stát přívěskem jednoho z geopolitických center síly, či rekonstituovat svou národní bezpečnost na novém základě a dát jí nový směr.

Která z těchto cest je objektivně nejlepší pro lidstvo jako celek?

Bývalý poradce pro mezinárodní záležitosti prezidenta Françoise Mitteranda a současný velmi známý francouzský levicový intelektuál Régis Debray uvedl v rozhovoru pro *Něavisimuju gazetu*: „Obrození Ruska je nezbytné pro světovou rovnováhu. Jediné impérium ve světě - to je katastrofa pro všechny národy. Americká identita, kultura, symboly, jsou vnucovány na celém světě. Rodící se společný svět je amerikanizován. ... Máme k tomu nějakou alternativu?“

Ano, máme. Je to Rusko. Jaké Rusko potřebuje svět jako partnera? Bývalý německý ministr hospodářství Otto Lambsdorf na semináři organizovaném nadací Friedricha Naumanna v Moskvě zdůraznil, že to především musí být: „... silné, vnitřně demokratické Rusko, kde jsou lidé pány země. Pouze taková země může uskutečnit důležité úkoly, kterým čelí Rusko: dosáhnout vnitřní stability a - jako nezbytná podmínka - integrace větší části post-sovětské Euroasie do společného civilizovaného ekonomického společenství.“

Jako mnohonárodní stát, Rusko není náhodným seskupením řady území, ale přirozené, historicky ustálené společenství zemí a národů. Geopolitická jednota našeho státu je předurčena mnoha faktory, včetně faktorů, které zabraňují, aby jednotlivé regiony státu fungovaly jako soběstačné jednotky. V přírodních zdrojích, domácích, ekonomických, socio-kulturních a dalších aspektech se tyto regiony doplňují.

Není snadné podat jednoznačnou definici, co je Rusko z hlediska státního a právního. Jak je možné vést fundovanou diskusi o hranicích Ruska, když téměř 90 procent těchto hranic, které se staly státními hranicemi, není ani určeno, ani vyznačeno? Za těchto podmínek „transparentní hranice“ nepodporují etnicko-národnostní či státní určení země a národa. Vzhledem k absenci příslušných mezivládních dohod, takové hranice staví miliony Rusů a rusofilů do pozice, kdy se najednou, a proti své vlastní vůli, stávají cizinci, a možná i bez státní příslušnosti, v zemích „blízkého přihraničí“.

Svévolná destrukce integrity ruského státu, jeho politické rozčlenění, nepodporuje žádnou nezávislost, ale oslabuje společnou sílu a bezpečnost všech národů. Konflikty ve Společenství nezávislých států (SNS) již stály přes 100 000 životů. Od roku 1991 jsou mrtví i ve vlastním Rusku. Co je před námi?

I když je nerozumné hledat nepřítel všude, je současně naivní věřit v idylické vztahy s vnějším světem. Realita je taková, že zahraniční politika daného státu bude sloužit především jemu, a nikomu jinému. Proto argumenty jistých ruských politiků o „souběžném vývoji a spolupráci“ jsou jen přepracovanými, zastaralými a velmi zprofanovanými myšlenkami o „nesobeckém bratrství všech národů“, které bylo vyhlášováno jako základní rys proletářského internacionalismu.

V tomto kontextu je nezbytné určit postoj k obsahu pojmu ruské „životní zájmy“, tj. termínu, který stále vstupuje do našeho politického života a který je právně zakotven v ruském federativním zákoně o bezpečnosti, v „základních ustanoveních vojenské doktríny Ruské federace“ a dalších státních a právních aktech.

Proti jeho obecné, abstraktní formulaci nejsou zpravidla žádné námitky. Kdo má něco proti tomu, že ruské národní zájmy zahrnují územní integritu, státní suverenitu a zasloužené postavení ve světovém společenství atd.? Ale jakmile se dostaneme do konkrétní roviny, vyvstávají vážné rozpory. Např.: ovlivňuje fyzické snížení ruské populace ruské životní zájmy, či je to normální vývoj? Jak máme odhadovat vývoj na Krymu, Kurilských ostrovech atd. s ohledem na územní integritu Ruska? Je volný prodej půdy, zřízení monarchistického režimu, použití síly v Čečensku v souladu s životními zájmy Ruska?

Ruské životní zájmy spočívají v zachování a rozvoji své jedinečnosti jako mnohonárodního státu, v zajištění svobody a sebeurčení jeho národů, a ne v jeho integraci do globálního „rozvoje a spolupráce“. V tomto případě je totiž mezinárodní integrace politickým prostředkem, ale ne cílem integrace.

Pro zabezpečení a chránění národních zájmů, užívají státy různé nástroje. Mezi nimi zaujímá zvláštní místo vojenská síla. Tato síla je extrémním, velmi důležitým faktorem světové politiky.

Právě tak je pojímána v „základních ustanoveních vojenské doktríny Ruské federace“. Dvěma ustanovením této doktríny musíme věnovat zvláštní pozornost. Za prvé „za současného stavu rozvoje mezinárodních vztahů“, říká dokument, „politické, diplomatické a mezinárodně-právní, ekonomická a další nevojenská opatření se stávají primárními prostředky zamezení války a ozbrojeného konfliktu“. Za druhé vojenská doktrína říká, že „Ruská federace zajišťuje svou vojenskou sílu celou řadou dostupných prostředků, přičemž primární role přísluší politickým prostředkům. S ohledem na to, Ruská federace pokládá za nezbytné mít své vlastní vojenské síly a další ozbrojené složky“.

V prvním a druhém případě je to otázka vojenské bezpečnosti. Problém je ovšem širší, je to problém vojenské podpory zajištění bezpečnosti. Vojenská politika samotná nemůže stačit. Ale ani by neměla nahrazovat, ani rozměňovat nevojenské úsilí státu.

Když sestavujeme seznam priorit zájmů, nemáme žádné přímé determinanty, a proto je tento seznam v mnoha ohledech subjektivní. Není to tak dlouho, co bylo oficiálně vyhlášeno, že naším hlavním úkolem je odvrátit válku. Potom se ozvali ekologové: není známo, za se bude válka konat, ale je jisté, že lidstvo již teď hyne díky ničení biotopu.

A dnes lidé utíkají z míst ozbrojeného konfliktu do zamořené oblasti okolo Černobylu. Pomalá smrt z ozáření je prý lepší než smrt či zmražení střelbou.

Stát neudrží armádu pro přehlídky, žně či odstraňování následků přírodních katastrof. Armáda je vytvářena, aby vedla války. A jestliže ekonomická, politická, ideologická atd. prevence války selže, potom je ochrana státu svěřena armádě.

Také vojenská doktrína ruské federace předpokládá, že armáda a další ozbrojené složky mohou být použity na „ochranu suverenity, územní celistvosti a dalších životních zájmů Ruské federace, v případě agrese proti ní či ruským spojencům, k provádění operací na udržování míru podle rozhodnutí Bezpečnostní rady Spojených národů či v souladu s mezinárodními závazky Ruské federace, k potlačení ozbrojených konfliktů, jakémukoli nelegálnímu ozbrojenému násilí na státní hranici, na hranici jiného státu v souladu s uzavřenými smlouvami, či v rámci Ruské federace, při ohrožení jejich životních zájmů.“

Každý z těchto tří důvodů umožňuje klást otázky, které až dosud zůstaly bez jasné a jednoznačné odpovědi. Obraty jako „ochrana životních zájmů“ nemají jasné právní určení. Nechávají široké pole pro jejich libovolné zhodnocení a výklad. V tomto případě např. existuje evidentní volnost vymezení tohoto termínu, podle toho, jaká ochrana suverenity a územní nedotknutelnosti je předvídána, zda jde jen o případ agrese proti Rusku, či se vztahuje i na jiná území.

Otázka mírových akcí zůstává nevyřešena. Do jaké míry je škoda nevyhnutelně spojená s bojovými aktivitami jednotek morálně a materiálně přijatelná, a jak může (a musí) být kompenzována? Neméně akutním je problém vztahující se ke kritériím mírových aktivit. Mezinárodní a právní normy řídící užití jednotek při řešení krizí ještě nebyly zpracovány a zakotveny v ruské legislativě.

Další téma se týká použití armády uvnitř země. Za prvé ruská vojenská doktrína říká, že „samostatné jednotky ozbrojených sil a další složky Ruské federace mohou být v souladu s postupy stanovenými současnou legislativou použity na pomoc vnitřním institucím a jednotkám ministerstva vnitra v rámci federace při lokalizaci a uzavření prostoru konfliktu, k potlačení ozbrojeného konfliktu, oddělení soupeřících stran, rovněž k ochraně strategických objektů“. Mělo by být zdůrazněno, že tyto jednotky nemají být používány pro policejní službu.

Evidentní zdrženlivost týkající se policejních aktivit v nouzových situacích se mohou stát (a v případě čečenské krize se stala) záminkou diskreditace vojenských představitelů. Např. formulace „může být použito“ nechává značně široký rozsah pro rozhodnutí a akce, včetně těch, které jsou v podstatě nepřiměřené a svévolné. Mimoto zůstává otevřenou otázkou kvalitativních a kvantitativních parametrů (a omezení) „samostatných jednotek“.

Nejenom mechanismus použití ozbrojených sil, ale také jejich charakter, formy zasazení, povaha možné činnosti, zůstávají nejasné. „Základy vojenské doktríny“ se zmiňují o „postupech zřízených současnou legislativou“, ale současná legislativa je plná mezer a zastaralých norem. Je nezbytné vypracovat odpovídající legislativní opatření a okamžitě je vtělit do vojenských předpisů. Tento druhý požadavek je obzvláště naléhavý, protože než bude armáda plnit svou povinnost, musí vědět, jaká tato povinnost je. Tyto otázky byly položeny již dávno, ale teprve čečenská krize je znovu uvedla do středu pozornosti.

Když uvažujeme o mocenském faktoru, měli bychom mít na paměti, že vojenská politika není hodnotou sama o sobě. Nemůže a neměla by si na veřejnosti vynucovat tzv. „veřejný

souhlas" s nepopulárními opatřeními. Ruská vojenská doktrína by naopak měla vycházet ze skutečnosti, že Rusko zůstává velmocí jak v regionálním, tak v globálním měřítku. Jeho velikost je určována přírodními zdroji, morální silou obyvatelstva, geopolitickým postavením, intelektuálním potenciálem, národními a historickými tradicemi. Množství současných potíží sice snižují ruskou prestiž za hranicemi, ale neničí ji.

Rusko zabírá značnou část euroasijského kontinentu (jeho střed), a proto je předmětem mnoha zájmů. Jeho celá historie svědčí o nepřetržitých pokusech rozbít integritu Ruska, rozdělit Rusko na slabé státní útvary, neschopné samostatné politické existence. Je veřejným tajemstvím, že jsou dnes Rusku předkládány územní nároky, týkající se celého obvodu hranic, které sousedí s tradičními či „novými“ cizími zeměmi. To do značné míry ospravedlňuje orientaci ruské vojenské doktríny na organizaci obrany „do všech směrů“.

Je nezbytné určit pravděpodobného nepřítele: oficiálně bylo vyhlášeno, že na státní úrovni Rusko ale žádného protivníka nemá. Takový závěr snad můžeme sdílet jen s ohledem na to, že Rusko dává přednost vytváření morálně-právních záruk bezpečnosti, namísto násilných metod.

Může potom někdo tvrdit, že možnost přechodu od ekonomické expanze k přímé agresi neexistuje? S rozpadem SSSR nepřestal existovat geopolitický antagonismus. Musíme souhlasit s výrokem Zbigniewa Brzezinského, že jsou to geopolitické reality, které spíše než hodnoty společně všemu lidstvu, vládnou světu.

Podle mnoha vědců a analytiků budou na světové aréně 21. století vytvořena následující mocenská centra: USA plus Kanada, integrovaná Evropa, východní Asie (Japonsko a Čína). Současně prostor mezi Západem a Východem, na kterém je 70 procent světových zásob, bude znovu formován, což určitě přitáhne pozornost výše zmíněných mocenských center, a tak kolize jejich zájmů a zájmů zemí SNS bude nevyhnutelná. V tomto případě konflikt může být spíše způsoben kvůli zdrojům surovin než politice či ekonomice.

Proto základním principem realistické a efektivní ruské politiky je uznání skutečnosti, že celý geopolitický prostor bývalého Sovětského svazu leží ve sféře životních zájmů Ruska.

Existuje zde dvojitá vazba. *Na jedné straně* se nemůže Rusko izolovat od vývoje v zemích v „novém“ zahraničí. Není žádným tajemstvím, že ekonomické potíže těchto států, sociální napětí, etnické konflikty a politické problémy ovlivňují průběh ruských reforem, pozici a zápas různých politických stran ve vlastním Rusku. *Na druhé straně* Rusko hrálo a hraje zvláštní roli v osudu zemí, které získaly nezávislost. Navíc, jak se ukazuje, i přes zničení rublové oblasti, ruská rozhodnutí ovlivňují post-sovětské země, bez ohledu na to, zda k nim Rusko chová sympatie, či antipatie a naopak.

Zvláštní ruské zájmy v této geopolitické oblasti by neměly být interpretovány jako důkaz jeho imperiálních ambicí, neosovětského hegemonismu či deformace demokratického kurzu ruského vedení. Mělo by se k nim přihlížet jako k objektivnímu základu tisícileté existence hlavní státní formace na tomto území.

Samotné Rusko, jeho prosperita či úpadek, jeho aktivita či pasivita na mezinárodní scéně, ovlivňuje celý svět. Až do současnosti tento vliv byl prospěšný. Stačí uvést, že Rusko nejednou zmařilo sny o světovládě (Čingischán, Napoleon, Hitler). Má dnes lidstvo nějaké záruky proti podobným pokusům? Myslíme, že musíme ukázat roli Ruska nejen jako národního státu, ale také jeho internacionální úlohu a vojenskou sílu. A není náhodou, že ruská vojenská doktrína specifikuje podmínky a postupy podpory a obnovení míru ve

světě. Všechny tyto věci jsou ze své povahy objektivní. Místo a role Ruska ve světě je předurčena historií a je zapotřebí cílevědomého a vytrvalého úsilí, aby byly tyto požadavky splněny v celém rozsahu. Ve vojenské sféře to zejména předpokládá mít k dispozici silné, moderní ozbrojené síly, které se vyrovnají armádám ostatních vedoucích zemí světa.

Při hodnocení vojenského ohrožení Ruska ve světě, kde probíhají geopolitické změny, a ne právě v jeho prospěch, musíme správně zvažovat nestabilitu politických struktur a konkrétní situaci v „dalekém“ i „blízkém“ zahraničí. Přitom spíše než politické deklarace musíme hodnotit realitu zahraniční a domácí situace. Nebezpečí světové války dnes nehrozí a válce větších rozměrů je možné se vyhnout. Hlavně ale musíme zabránit zatažení Ruska do větší války, ať je vedena z jakýchkoli důvodů a v jakékoli oblasti. To platí s jedinou výjimkou, a tou je válka za nezávislost Ruska.

* * *

Současná ruská situace může být charakterizována bojem o moc, zničením základů ekonomiky, rychlým poklesem životní úrovně obyvatelstva a začínajícím bojem mezi těmi, co něco mají, a těmi, co nemají nic. Možnost zhroucení státní administrativy v Rusku je všudypřítomná a na jeho hranicích se odehrávají etnické a nacionální ozbrojené konflikty. Země a její ozbrojené síly jsou oslabeny. Přitom ohromné prostory Ruska a jeho přírodní zdroje (které se nacházejí na třech čtvrtinách území, které není obydleno a téměř nepoužíváno) vždy přitahovaly a budou přitahovat nejenom zahraniční kapitál, ale také politiky různých zemí, kteří si přejí získat „místo na slunci“ v nekonečných prostorech Ruska.

Tato analýza vnějších nebezpečí umožňuje učinit závěr, že válka za nezávislost Ruska je velmi pravděpodobná, že taková válka se nevzdálila, ale naopak, přiblížila se více k ruským hranicím. Vnější hrozba války za nezávislost se tedy přiblížila k Rusku a bude tím bližší, čím více budou podmínky pro takovou válku uvnitř státu nazrávat.

Když už se v minulosti někde šetřilo, vždy to nakonec odnesly bojové útvary. To musí přestat. Proto se snažíme, aby jakékoliv další změny bojové jádro pocítilo jen minimálně.

*Generálporučík Ing. Jiří Šedivý, náčelník GŠ AČR,
MF Dnes 17. 6. 1998.*